

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533
32 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-610(2) IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 13, 16 IR 20 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-865(2)**

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimo Nr. SV-S-6 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 ir 2 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Nepritarti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-610(2) (toliau – Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-610(2)) dėl šių priežasčių:

2017 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 4, 6, 9, 10³, 13, 14, 15, 16, 20, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 50 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 32¹ straipsniu įstatymas Nr. XII-2494, iš esmės pakeitęs seniūnijų ir seniūnų funkcijų teisinį reguliavimą. Šis įstatymas buvo parengtas įvertinus Lietuvos miestų ir kaimo gyvenamųjų vietovių seniūnijų specifiką, jų atliekamų funkcijų įvairovę, apimtį ir siekiant didinti savivaldybių savarankiškumą. Minėtu įstatymu nustatytas baigtinis funkcijų, kurias atliktų visos be išimties seniūnijos, sąrašas, kartu nustatytos funkcijos (nebaigtinis sąrašas), kurias, įvertinusios paslaugų poreikį ir kitus svarbius aspektus, vykdyti seniūnijoms turi teisę pavesti atitinkamai savivaldybės administracijos direktorius arba savivaldybės taryba. Vadinamosios „privalomos“ funkcijos – tai specialiuosiuose įstatymuose seniūnijoms ir seniūnams nustatytos funkcijos, taip pat ir tos funkcijos, kurios užtikrina nuolatinę vietos valdžios sąveiką su gyventojais. Taip išspręsta ydinga situacija, kai įstatymais seniūnijoms būdavo pavedamos funkcijos, kurios nėra aktualios atitinkamai miesto ar kaimo seniūnijų gyventojams arba funkcijų vykdymas objektyviai yra neefektyvus ar net neįmanomas atitinkamų tipų gyvenamųjų vietovių seniūnijose. Kartu buvo įtvirtinta savivaldybių teisė pačioms spręsti, kuriuo lygmeniu (per seniūnijas ar centralizuotai) efektyviausiai gyventojams teikti viešąsias paslaugas. Taigi, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-610(2) šiuo metu nei turinio, nei struktūros aspektu nedera su teisiniu reguliavimu, nustatytu galiojančiame Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (toliau – Įstatymas).

2. Nepritarti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 13, 16 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIP-865(2) (toliau – Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-865(2)) dėl šių priežasčių:

2.1. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – Įstatymas) 1 straipsnyje nustatyta, kad šio įstatymo tikslas – skatinti ir plėtoti vietos savivaldą kaip demokratinės valstybės raidos pagrindą, o savivaldybių institucijų veikla grindžiama Įstatymo 4 straipsnyje nustatytų principų laikymusi, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-865(2) 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 11 dalies pirmojo sakinio nuostata, kad „savivaldybės tarybos posėdžiai rengiami laikantis demokratijos principų, sudarant galimybes

tarybos nariams išsiaiškinti teikiamo klausimo turinį ir galimas pasekmes, argumentuotai išsakyti savo poziciją“, vertintina kaip perteklinė.

2.2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2020 m. sausio 29 d. sprendime administracinėje byloje Nr. eA-6-968/2020 pasisakė, kad „išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija tvirtinti reglamentą, be kita ko, apima jos diskreciją reglamentuoti, be kita ko, savivaldybės tarybos kompetencijai priskirtų klausimų ir sprendimų svarstymo ir priėmimo tvarką. Tačiau ši diskrecija nėra absoliuti, o ją įgyvendindama savivaldybės taryba turi paisyti normų ir principų, įtvirtintų Konstitucijoje ir VSI“.

Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-865(2) 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 11 dalies antrajame ir trečiajame sakiniuose siūlomos nuostatos susijusios su savivaldybės tarybos posėdžių organizavimo tvarka, todėl jos galėtų būti įtvirtinamos savivaldybių tarybų veiklos reglamentuose, detalizuojant Įstatyme nustatytą savivaldybės tarybos nario teisių įgyvendinimo tvarką ir užtikrinant, kad kiekvienas savivaldybės tarybos narys šiomis teisėmis galėtų naudotis veiksmingai, t. y. kad šios teisės nebūtų apribotos arba negrįstai susiaurintos. Atsižvelgiant į tai, sprendžiama, kad Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekte

Nr. XIIIP-865(2) siūlomas savivaldybės tarybos narių pasisakymų savivaldybės tarybos posėdyje trukmės reglamentavimas yra ne Įstatymo, bet kiekvienos savivaldybės tarybos veiklos reglamento reguliavimo dalykas.

2.3. Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-865(2) 1 straipsnyje keičiamo Įstatymo 13 straipsnio 11 dalies priešpaskutiniu sakiniu nuostata, kad „Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka jos posėdžiai transliuojami savivaldybės interneto svetainėje“ ir paskutinio sakinio nuostata, kad „Savivaldybės tarybos posėdžių garso, o esant techninėms galimybėms – ir vaizdo įrašai turi būti saugomi informacinėse laikmenose ir skelbiami savivaldybės interneto svetainėje“ jau yra įtvirtintos Įstatymo 13 straipsnio atitinkamai 11 ir 14 dalyse.

2.4. 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 4, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 24, 26, 27, 29, 32, 32¹, 33, 35¹, 53 straipsnių, devintojo skirsnio pakeitimo ir įstatymo papildymo 15¹ straipsniu įstatymas Nr. XIII-3380; šiuo metu Įstatymo 37 straipsnis sistemiškai nustato gyventojų informavimo reikalavimus, o šio straipsnio 7 punkte įtvirtinta nuostata, kad informacijoje neturi būti politinės reklamos. Kartu pažymėtina, kad Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-865(2) 2 straipsnyje keičiamo Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 46 punkto formuluotėje vartojama teisiškai neapibrėžta ir vertinamojo pobūdžio konstrukcija „svarbi savivaldybės gyventojams“, tačiau, nesant aiškių ir apibrėžtų kriterijų, vertinant informacijos „svarbumą“, praktikoje ši nuostata gali kelti neaiškumų ir ginčų, o nuostatos taikymo praktika skirtingose savivaldybėse skirtis. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatyme nustatyta, kam gali būti naudojamos savivaldybės biudžeto lėšos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-865(2) 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 46 punkto nuostatos, kad savivaldybės taryba, įgyvendindama savo išimtinę kompetenciją, tvirtina „savivaldybės veiklos viešinimo tvarką, kurioje turi būti nustatyta, kad savivaldybės biudžeto lėšomis apmokamoje viešinimui pateiktoje medžiagoje neturi būti politinės reklamos ir kad biudžeto lėšomis gali būti apmokama tik ta viešinimui pateikta informacija, kuri yra svarbi savivaldybės gyventojams“, vertintinos kaip perteklinės.

2.5. Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-865(2) 3 straipsnyje keičiamo Įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 2 punkte siūloma nustatyti, kad „atstovaudamas savivaldybei teisme dėl savivaldybės tarybos priimtų nutarimų meras privalo ginti juose įtvirtintas

nuostatas, norėdamas laikytis kitokios pozicijos tam turi gauti savivaldybės tarybos sutikimą“. Vertinant mero turimus atstovavimo įgaliojimus, atkreiptinas dėmesys į tai, kad šių santykių pobūdis – atstovavimas pagal įstatymą. Atstovavimo atveju atstovo santykiai susiklosto tiek su atstovaujamoju, tiek su trečiaisiais asmenimis, su kuriais jis atstovaujamojo vardu veikia. Siekdamas išvengti nepageidaujamų padarinių, visos santykių šalys turėtų elgtis apdairiai ir rūpestingai; atstovui tenka pareiga elgtis su atstovaujamoju sąžiningai (veikti jo interesais), o veikimas priešingai atstovaujamojo interesams laikytinas netinkamu atstovo pareigų įgyvendinimu. Nors savivaldybės tarybos ir tiesiogiai išrinkto mero santykiai yra ir politinio proceso, vykstančio savivaldybėje, dalis, kai tokius veiksmus netinkamai atlieka meras, galėtų kilti klausimas dėl mero, kuris pagal Įstatymo 20 straipsnio 1 dalį yra atskaitingas savivaldybės tarybai ir bendruomenei už savo veiklą, tinkamo pareigų vykdymo. Iš Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekte Nr. XIIP-865(2) siūlomos formuluotės ir šio projekto aiškinamojo rašto neaišku, kokius mero, atstovaujančio savivaldybei teisme, veiksmus apimtų ir kas būtų laikoma „kitokia pozicija“, t. y. ar tai apimtų tik savivaldybės tarybos sprendime išdėstytų esminių nuostatų nesilaikymą, ar „kitokia pozicija“ būtų laikomas bet koks nukrypimas nuo savivaldybės tarybos sprendime išdėstytų nuostatų. Pagal Įstatymo 12 straipsnio 1 dalį, savivaldybės taryba savo įgaliojimus įgyvendina kolegialiai savivaldybės tarybos posėdžiuose. Įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad meras savivaldybės tarybos posėdžius šaukia prireikus, bet ne rečiau kaip kas 3 mėnesiai. Tad, siekiant praktiškai įgyvendinti siūlomą įtvirtinti nuostatą, susidarytų situacija, kai meras turėtų šaukti posėdį vien tik dėl to, kad gautų savivaldybės tarybos sutikimą laikytis kitokios pozicijos nei priimtame savivaldybės tarybos sprendime, kas, atsižvelgiant į tai, kad procesiniai terminai yra gana trumpi, sąlygotų sudėtingą šios nuostatos praktinį įgyvendinimą. Be to, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-865(2) 3 straipsnyje keičiamo Įstatymo 20 straipsnio 2 dalies 2 punkte pareigą gauti savivaldybės tarybos sutikimą laikytis kitokios pozicijos, nei išdėstyta savivaldybės tarybos priimtame sprendime, siūloma nustatyti tik merui, tačiau teisme dėl savivaldybės tarybos priimtų sprendimų gali atstovauti ne tik meras, bet ir jo įgaliotas asmuo.

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras